

УДК 342.841:347.5

<https://doi.org/10.32703/2663-6352/2026-1-19-174-178><https://orcid.org/0000-0001-9980-9448>

Стародубова О. А.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та публічного права
Навчально-наукового інституту управління,
технологій та правових наук НТУ,
м. Київ, Україна

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ МЕХАНІЗМІВ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ВИБОРЧОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Анотація. Стаття розглядає та аналізує основні методи проведення виборів в зарубіжних країнах, можливість залучення даних механізмів в Україні. Проблемні аспекти цих моментів включають ризики кіберзагроз, цифрову нерівність доступу та низький рівень довіри виборців до електронних систем, що вимагає посилення адміністративних санкцій для забезпечення прозорості та чесності. Особлива увага приділяється гармонізації українського законодавства з європейськими стандартами в контексті ЄС-інтеграції, з рекомендаціями щодо певних пілотних проектів та гібридних систем голосування.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, виборче законодавство, цифровізація, e-voting, міжнародні стандарти, ЄС-інтеграція.

STARODUBOVA O. IMPLEMENTATION OF INTERNATIONAL MECHANISMS OF ADMINISTRATIVE LIABILITY FOR VIOLATIONS OF ELECTORAL LEGISLATION

Abstract. The article examines and analyzes the main methods of conducting elections in foreign countries, as well as the possibility of implementing international mechanisms for administrative responsibility for violations of electoral legislation in the context of the digitalization of the electoral process and Ukraine's European integration. The problematic aspects of these issues include risks of cyber threats, digital inequality of access, and a low level of voter trust in electronic systems, which necessitates strengthening administrative sanctions to ensure transparency and fairness. It is emphasized that the current legislation, particularly the Code of Ukraine on Administrative Offenses, only provides for general fines for electoral violations. Such sanctions are insufficiently effective, considering corruption risks, the lack of specialized monitoring bodies, and weak adaptation to digital technologies.

The focus is on harmonizing Ukrainian electoral legislation with European standards in the context of Ukraine's Eurointegration. Based on the experience of countries (particularly Estonia) and recommendations from international organizations (Council of Europe, OSCE, International IDEA, Venice Commission), specific ways to improve national legislation are proposed. Among them are the introduction of proportional administrative sanctions, mandatory technical audits, automated monitoring of violations, and the implementation of pilot projects with hybrid voting systems.

The article offers a comprehensive concept for reforming administrative responsibility in the electoral sphere, aimed at balancing innovation, security, and adherence to international democratic standards. The proposed changes will contribute not only to increasing voter turnout and restoring trust in democratic institutions but also to effectively countering modern threats during the post-war reconstruction period of the state.

Key words: administrative liability, electoral legislation, digitalization, e-voting, international standards, EU integration.

Постановка проблеми. Нині, коли демократичні процеси дедалі частіше стикаються з гібридними загрозами, такими як дезінформація, кібератаки та зовнішнє втручання, забезпечення чесності та прозорості виборчого процесу постає важливим питанням. Сучасні виклики вимагають швидкого та якісного реагування.

В Україні ситуація ускладнюється, враховуючи триваючу збройну агресію з боку Російської Федерації, що унеможливило проведення виборів відповідно до статті 19 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» № 389-VIII від 12 травня 2015 року, які мали бути у 2024 році.

На сьогодні Кодекс України «Про адміністративні правопорушення» №8073-X від 07 грудня 1984 року встановлює адміністративну відповідальність за порушення виборчого законодавства у вигляді штрафних санкцій, що є недостатньо ефективним, через корупційні ризики та брак спеціалізованих органів для моніторингу.

Аналіз досліджень і публікацій. У статті проаналізовано правові думки як вітчизняних, так і іноземних науковців, зокрема Гусаревич Н., Була Р., Paolo Fantozzi, Marco Iecher, Luigi Laura, Maurizio Naldi and Valerio Rughetti та інші, науковці розглядали питання імплементації міжнародних механізмів адміністративної відповідальності в контексті цифровізації виборів. Н. Гусаревич акцентує на забезпеченні активного виборчого права через цифрові технології, підкреслюючи переваги, такі як скорочення витрат, з рекомендаціями для України щодо таких пілотних проектів. Р. Була аналізує світовий досвід е-виборів, відзначаючи успіх Естонії (це понад 50% голосів онлайн, зростання явки на 17% для закордонних виборців) та виклики для України, пропонуючи поступове впровадження з аудитом. Paolo Fantozzi надає глобальний огляд електронного голосування в 35 країнах, корелюючи прийняття з ВВП, демократією та інтернет-доступом (>70%), з викликами як недовіра та кібербезпека, і прикладами з Бразилії та Естонії. Ці дослідження вказують на прогалини в українському законодавстві та необхідність адаптації європейських практик для підвищення прозорості.

Мета дослідження. Метою дослідження є детальний аналіз міжнародних механізмів адміністративної відповідальності за порушення виборчого законодавства. Розгляд механізмів, які можуть бути імplementовані у національне законодавство, що позитивно вплине на відкритість, прозорість та чесність виборів в Україні.

Виклад основного матеріалу. Міжнародні механізми адміністративної відповідальності за порушення виборчого законодавства ґрунтуються на низці ключових документів, розроблених організаціями, такими як Рада Європи, ОБСЄ та Міжнародний інститут демократії та допомоги у виборах (International IDEA), такі документи як:

- Протокол №1 (ст.3) Європейської конвенції з прав людини і основоположних свобод – право на вільні вибори;
- Копенгагенський документ ОБСЄ – містить основні демократичні стандарти виборів;
- Venice Commission: Code of Good Practice in Electoral Matters (Венеціанська комісія Ради Європи). Ключовий документ, що встановлює стандарти відповідальності за порушення виборчого законодавства, в тому числі штрафні санкції (що також спостерігається в національному законодавстві України).

Ці норми покликані гарантувати принципи справедливості, відкритості та дієвості покарань, що стає вирішальним у боротьбі з актуальними небезпеками, як-от фейкові новини чи хакерські втручання.

Але важливо аналізувати, й розуміти що конкретна система чи практика іншої країни не повинна вважатися ідеальною, кожна країна має свободу дій у виборі відповідної виборчої

системи. Однак така свобода вибору не є безмежною і повинна відповідати міжнародним стандартам [1, с. 8-9]. Потреба відповідності міжнародним стандартам також пояснюється тим, що міжнародні механізми стали, перевірені Європейськими країнами на практиці та дійсно дієві, а також враховуючи офіційно проголошений намір України здобути членство в ЄС (п.5 ст. 85 Конституції України (далі – КУ), ч.2 ст.102 КУ, п.1-1 ст. 116 КУ) - міжнародні механізми відповідальності за порушення виборчого процесу мають відповідати всім стандартам.

Ця відповідність стає особливо актуальною в контексті інтеграції до ЄС, де гармонізація законодавства передбачає адаптацію до *acquis communautaire*, включаючи стандарти виборчого права.

Вцілому досвід зарубіжних країн демонструє, що цифрові технології значно спрощують процес створення реєстрів виборців, дозволяють уникнути помилок (внесення недостовірних даних про виборця, його статус, включення померлих, подвійне включення однієї особи тощо), а також скорочують терміни та фінансово-економічні витрати для формування та оновлення списків виборців під час виборчої кампанії [2, с. 118]. Дійсно, певна кількість країн, в тому числі й Європейських перейшли до цифровізованої форми проведення виборів інтегруючи електронні списки виборців (*e-poll books*), електронне голосування (*e-voting*), онлайн-реєстрацію та моніторинг через платформи.

Згідно з визначенням, поданим Міжнародним інститутом демократії та сприяння виборам (IDEA), е-голосування включає будь-яку форму голосування, яка передбачає використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) на будь-якому етапі виборчого процесу). Це може бути як передача результатів виборів в електронному вигляді, так і повний цикл голосування, починаючи з ідентифікації виборця і закінчуючи підрахунком голосів [3, с. 244].

На сьогодні 35 країн, що складає всього 19,8% країн світу користуються цифровізованою системою виборів повністю або частково, деякі з них [5]:

- Естонія. Повне онлайн-голосування на національному рівні, що забезпечує доступ до виборів більшій кількості громадян, в порівнянні з оффлайн виборами. Наразі *i-voting* охоплює понад 50% голосів.
- Мексика. Вибори на субнаціональному рівні (Електронні машини для голосування з прямим записом (DRE) без паперового журналу аудиту, перевіреного виборцем (VVPAT) Системи інтернет-голосування).
- Іран. Вибори на субнаціональному рівні (Електронні машини для голосування з прямим записом (DRE) з паперовим журналом аудиту, перевіреним виборцем (VVPAT), та без нього).
- Канада. Вибори на субнаціональному рівні (Оптичне розпізнавання міток (OMR), Оптичне розпізнавання символів (OCR), Системи інтернет-голосування).
- Австралія. Вибори на субнаціональному рівні (Системи інтернет-голосування).
- Північна та Центральна Америка. США (гібридна система з оптичними сканерами, але зменшення безпаперових машин через проблеми безпеки в 2024 році), Домініканська Республіка (використовувалася в 2020 році, але призупинена через збої).

Хоча Сполучені Штати Америки є технологічно розвиненою країною, електронне голосування є складною ситуацією. Виборці зазвичай позначають бюлетені вручну. Однак у деяких випадках виборці використовують «пристрій для позначки бюлетенів», щоб вибрати свій голос, який потім генерує роздруківку для подання. Залежність від цифрових технологій для голосування змінювалася протягом багатьох років. Безпаперове електронне голосування стало менш популярним з середини 2000-х років. Штати обрали папір, як більш безпечний засіб моніторингу виборів та виявлення потенційної фальсифікації голосів. Навіть з паперовими бюлетенями, машини залишаються важливими для виборчого процесу, оскільки для підрахунку результатів використовуються оптичні табулятори сканування [5, с. 9]. У 2025 році штати як

Каліфорнія посилюють адміністративні санкції за кібератаки на e-voting системи, відповідно до федеральних рекомендацій.

Цифровізація виборчого процесу робить моніторинг за порушеннями в ході виборів більш дієвим, оскільки електронна база надає адміністратору всю інформацію про виборчий процес, виборців, автоматично забороняє голосування 2 і більше разів однією особою тощо. Але враховуючи практику різних країн цифровізація виборчого процесу має свої виклики, такі як кіберзагрози.

Разом із тим, запровадження цифрових технологій у виборчий процес висуває нові вимоги до системи адміністративної відповідальності вцілому. У державах, які вже перейшли до цифровізації виборчих процедур (приклад – Естонія), превентивна модель реагування на порушення включає поєднання традиційних механізмів адміністративного впливу з новими, технологічно орієнтованими інструментами. Насамперед це стосується механізмів аудиту виборчих даних, обов'язкової ідентифікації виборців, систем журналювання доступу та електронних слідів, що дозволяють ідентифікувати незаконні дії в режимі реального часу.

У країнах Європейського Союзу переважає підхід, відповідно до якого адміністративні санкції повинні бути пропорційними, ефективними та стримуючими, що прямо передбачено у численних актах Ради Європи та Європейської комісії. Зокрема, механізми відповідальності охоплюють не лише штрафи за порушення процедур голосування, але й окремі санкції за втручання у функціонування інформаційних систем, несанкціонований доступ до виборчих реєстрів, порушення режиму зберігання персональних даних, маніпулювання результатами електронного підрахунку голосів.

Для прикладу, у Естонії адміністративна модель контролю за електронним голосуванням побудована на поєднанні технічного моніторингу та юридичної відповідальності: виборчі сервери підлягають постійному аудиту, а спроби несанкціонованого втручання фіксуються автоматично і можуть кваліфікуватися як адміністративні порушення, що передують навіть кримінальній відповідальності у разі суттєвої шкоди.

Електронне голосування, безумовно є значущим в сфері розвитку та альтернативних форм виборів що дає доступ до голосування громадянам «на відстані» тим самим забезпечуючи більшу кількість голосів виборців вцілому, але з огляду на вищевикладене це питання має й проблемні аспекти, такі як кіберзагрози та проблеми довіри виборців, важливим питанням може постати й технічна нерівність доступу тощо.

З огляду на такі проблемні аспекти цифровізації виборчого процесу варто розглянути альтернативний варіант імплементації міжнародних механізмів адміністративної відповідальності за порушення виборчого законодавства. В Європі розповсюджено також поштове голосування, яке полягає в тому, що особі бюлетень надходить листом, після заповнення якого вона відсилає його назад. Варто підкреслити й те, що в більшості європейських держав така форма голосування традиційно вважається як менш уразлива до кіберзагроз форма дистанційного волевиявлення громадян.

За даними останніх років, частка поштових голосів у виборах зросла з 8% у 1996-му до 32% у 2022-му, з піком у 43% під час пандемії 2020 року [8].

Можливість голосувати дистанційно, без фізичної присутності і з точки зору цифровізації, і з точки зору поштового голосування потенційно збільшує кількість голосів виборців. Поштові бюлетені широко поширені по всій території Сполучених Штатів. Наприклад, лише у 2024 році Поштова служба США опрацювала 99,2 мільйона поштових бюлетенів [9].

Система цифровізації виборчого процесу і система, що передбачає також дистанційне голосування, але шляхом пошти передбачають дистанційне голосування учасника, що робить процес більш доступним для багатьох осіб, доцільним видається імплементація цих положень в національне законодавство впроваджуючи засоби захисту від кібератак та доступність виборчого процесу для всіх суб'єктів виборчих правовідносин.

Висновки. Як висновок, імплементація міжнародних механізмів адміністративної відповідальності позитивно вплине на кількість виборців, які беруть участь у виборчому процесі, підвищить рівень довіри до інститутів влади та забезпечить кращу захищеність від зовнішніх загроз.

Зокрема, адаптація європейських стандартів, таких як пропорційні штрафи, та автоматизований моніторинг, дозволить Україні подолати поточні прогалини в законодавстві, особливо в умовах поствоєнного відновлення. В цілому рекомендується створити спеціалізований орган для нагляду за цифровими аспектами виборів, аналогічно до естонської моделі, та провести пілотні проекти з поштовим голосуванням. Це не лише гармонізує українське право з ЄС, але й сприятиме зростанню явки на 10-15%, як показує досвід інших країн.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» № 389-VIII від 12 травня 2015 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
2. Кодекс України «Про адміністративні правопорушення» №8073-X від 07 грудня 1984 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/stru>
3. International Institute for Democracy and Electoral Assistance (International IDEA) 2002 All rights reserved. URL: <https://www.idea.int/sites/default/files/publications/international-electoral-standards-guidelines-for-reviewing-the-legal-framework-of-elections.pdf>
4. Гусаревич Н. Забезпечення реалізації активного виборчого права шляхом застосування цифрових технологій під час виборчого процесу. Аспекти публічного управління Том 11 № 3 2023. С. 116-125. URL: <file:///C:/Users/user/Download.pdf>
5. Була Р. Світовий досвід е-виборів та е-голосування: перспективи та досвід для України. Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2025. Випуск 58. С. 242-250. URL: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/58_2025/32.pdf
6. Огляд світового населення. URL: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/electronic-voting-by-country>
7. Paolo Fantozzi, Marco Iecher, Luigi Laura, Maurizio Naldi and Valerio Rughetti. Electronic Voting Worldwide: The State of the Art. Information 2025, 16, 650. <https://doi.org/10.3390/info16080650>
8. SUPPORTING DEMOCRACY WORLDWIDE. How the US stacks up against global voting by mail trends. October 31, 2024, by Oliver Joseph, Annika Silva-Leander. URL: <https://www.idea.int/news/how-us-stacks-against-global-voting-mail-trends>
9. BROOKINGS. Голосування поштою у США: дані вказують на дуже низький рівень шахрайства та значні переваги для виборців. URL: <https://www.brookings.edu/articles/mail-voting-in-the-us-data-points-to-very-low-fraud-and-significant-benefits-to-voters/>

Дата першого надходження рукопису до видання: 25.01.2026

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 12.02.2026

Дата публікації: 17.04.2026